

BASIS TER TIA

Vreus nummus sexage^z Aureus p-
 simo secundo anno post ^{cusso.}
 argentum percussus est, et nū
 mis aureis consulum pri
 mo, deinde Impator^z capita impri
 mi ceperunt, & ab his sepe noīa ac
 ceperunt. As pprie iuriscōsulti dif^{As}
 finiunt oēm quantitātē & oīe cor^{Vncia}
 pus duodecim vncias cōtinens hoc ^{Sextans}
 est duæ vnciæ. Quadrās q̄rta pars ^{Quadrās}
 assis, hoc est, tres vnciæ. Triens ter ^{Triens.}
 tia pars assis, hoc est, quatuor vnciæ.
 Quincūs quinq; vnciæ. Semis vn^{Quincūs}
 ciæ sex quasi semis. i. dimidium as^{Semis}
 sis seu libræ. Septuns. 7. vnciæ, Besue ^{Septuns}
 oli des. 8. vnciæ q̄si bis vel binus tri^{Bes.}
 ens seu dēpto triente æris. Dodrās. ^{Dodrās.}
 9. vnciæ quasi dempto quadrante ex
 O asse

Dextans. asse, *Dextans* 10. vncie quasi de pro
Deuns. sextate ex asse. *Deus.* 11. vncie quasi
 vna vncia dempto ex asse. *As* vero
 vel libra est assis ps. 12. idē vncia vna.
Semiuncia na. *Semiūcia* est ps vncie dimidie.
Sescuns. *Sescuns* vel *sefuncia* est vncia & di
 midia. Sicut *Semodius* est *modius*
Semodius. vnus & dimiadiat & *Selibra* est li
Selibra. bra & dimidia. *Semiuncia* itaq; est
 semis vncie *Dug* sextule sunt tercia
 pars vncie, id est, scrypuli octo. *Sili*
Silicus: cus scrypuli. 6. *Sextula* scrypuli. 4.
Sextula. dimidia sextula scrypuli duo. *Rur*
scrypulus sus sextula & dimidiū sextule filicus
 appellatur. *Scrypulus* filique. 6. de
 his alias post Varro, & Tortel. la
 tius scripsi in. §. hereditas p tex. glo.
 & doct. ibi. insti. de heredi. insti.
As. Vbi etiā notat p glo. et doct. q; as pō
Pondo. do et libra idē significāt no. in. l. etiā
Libra. aureos. ff. de ꝑ. sig. l. seruū. §. hære
 ditas

ditas. ff. de hære. insti. Bal. et doc.
 in. l. fi. C. eo. Vncia habet. 24. scrypu
 los, & s. drachmas p. l. i. C. de me
 tall. li. xi. & sic scrypulus est vicefi
 ma q̄ta ps vncie. Tres scrypuli faci
 unt drachmā. & s. drachmæ faciūt
 vnciā. Bar. & doc. in d. l. i. C. de me
 tall. li. xi. Solidi idē sunt qd' aurei q̄a
 R. 72. faciunt librā auri. p. l. libert
 & l. in eū & l. fi. ff. de in ius vocā. §
 x. insti. de. pe. teme. litig. vt no. in. l
 quicūq̄. C. de ser. fug. & l. i. C. de
 vet. nūmif. po. li. xi. & in. l. quotiēs
 C. de suscept. & arch. li. x. p Panor
 Feli. & doc. in. c. cōquerēte de off.
 ord. & in. c. cōquerēte de. cle. nō re
 fidē. Alex. in d. l. fi. de in ius vo. &
 in cōsil. 4. prime partis. per. l. etiam
 aure. ff. de ver. sig. Et dicit Panor.
 in. d. c. cōquerēte de off. ord. q̄ au
 rei nūmi siue solidi^m illam estima

Scrypulus
 Tres scry
 pulifacia
 unt drag
 mam.
 Solidus
 Aureus

O ij tionem

tionē debent tñ cōsuetudo fit in op-
positū, hodie vero isti aurei qui sunt
in vsu Italię constituunt libram ex,
Auri libra 96. Feli. autem, 86. ducatos Venetos
vel florenos dicit constituere auri
libram.

COROLLARIVM PRIMVM

Inferē q̄ vbi fit mentio de solidis in-
telligitur de illis quorū. 72. faciūt li-
brā auri. Bal. & Paul. l. fi. C. cōia
de leg. & ideo, l. pe. C. de dona. phi-
bēs donationē vltra. 500. solidos
hodie valet donādo vsq̄ ad. 800. au-
reos. Ang. in. l. sancimus. C. de do-
na. Alex. de consil. 4.

COROLLARIVM SECVN- DVM. Q. vbi fit mentio de solido in iure intelligit̄ de aureo & sic ma- gno solido fm Sali. post Bal. in. l. il- lud C. de sa. sanc. ecc. p̄ glo. et doct̄. in. l. ij. de spor. Io. an. de instr. edi.

§. porro, p glo. ij. & doct. in. c. ij. de maledi.

**COROLLARIUM TER-
TIUM.** Vbi in statuto v^p ab homi-
ne fit mentio de solido accipitur de
paruo videlicet monetę minutę se-
cundum Paul. & doct. in d. l. fi. C.
coia de leg. Ana. & doc. i. c. i. de iu-
de, p glo. v. solidos & doc. in. §. nos
aūt, insti. de attilia. tut. glo. et doct.
in. §. fi. insti. de pe. tem. litig. & glo.
ac Alex. ind. l. fi. ff. de iniur. vo. feli.
in c. cōquereute de off. ord.

EPITOME.

Quis habeat ius monetandi
de iure communi.

PRIMI CAPITIS

Reriphraſis prima hypote-
calis. Pro reſolutiōe atq; e-
uidencia materię eſt ſcien-
dū primo, Q, regulariter nemo p̄s

O in ter

ter supremū principē potest facere
 cudi monetā. Et quia habere erariū
 seu cudere monetam est de iure re-
 galiū ptinens de iure cōmuni ad so-
 lū Papā & Impatorē p̄tex. i. l. ij. §. de
 niq̄ cū erariū. ff. de orig. iur. l. ij. C.
 de fal. mo. & c. i. cōque sint rega. Ra-
 tio. q̄a habere ærariū est vnū in sig-
 nū sp̄alis prærogatiuæ principi re-
 seruatū p̄ l. pbatorias. C. de appari-
 to. iud. & approba. eorum et ibino;
 lib. ij.

EPITOME

Ius monetandi nulli priua-
 to potest concedi.

**COROLLARIUM PRI-
 MVM.** & inde est q̄ nulli priuato
 de iure scripto competit cudere pos-
 se monetam etiam lægittimæ mate-
 riæ & legitimi pōderis existentem
 secundum Host. Ancha. Imol. Bo

hic

hic. Panor. & doct. in. c. quāto de iur.
 reur. Glo. Cy. Bar. Sali. & doc. i. l.
 fi. C. de fal. mo. & Iaso. & doct. in.
 l. ex hoc iure. Eo quia moneta habet
 esse in publica forma p̄cussa p. l. i.
 in. y. nūmus. ff. decōtrahen. empt.
 & tex. in d. c. quāto. in y. patris tui
 monetā conseruari. qua forma pub
 lica priuatus sine pena falsi non po
 test vti. l. falsis nummis & l. qui no
 mine. ff. ad l. Corne. de falsis.

EPITOME.

Priuatus cudens moneta
 tam incidit falsi
 penam.

COROLLARIUM SECVN
 DVM. Ideoq; illam monetam cū
 publica forma cudens priuatus pu
 nitur ut falsarius s̄m Bohic et doct.
 vbi. s̄. per. l. quicumq; & l. lege Cor
 nelia. ff. ad l. Cornel. de fals. & l. i.

O iij C.

C. de falsa, mo, qđ non contingeret
 si iure permittenti hoc faceret. l. gra
 cus. C. de adult. & c. q peccat²³. q.
 4. Nam nulli priuato ea quæ iuris
 publici sunt sine cōsensu principis
 competunt. l. ij. §. si quis a principe
 & §. idem ait. ff. ne quid in lo. pub. et
 l. quicūq. C. de fund. limitro. li. xi
 Deniq. frustra p. priuilegiū impe
 traretur si iure cōmuni cōcederetur
 l. impatores. ff. de priuileg. credi. et
 l. i. ca. C. de thesau. li. x. Sed p. priuile
 giū a principe impetratur q. q. s. cu
 dere possit monetā per tex. & Gēs.
 in extrauag. lo. xxij. incipiens p. di
 ens quasi ex adipe. Igitur.

FALLENIA SEU EX ceptio a regula supra dicta.

Ius monetādi ex priuilegio seu
 ex consuetudine immemorabili po
 test acquiri.

FAL

FALLIT supra dicta regula de iure
 sp̄ali utpote p̄uilegio v^l cōsuetudi
 ne ex necessitate introducta. vt quia
 p̄nceps non potuit vbiq; & sufficiē
 ter monetare s̄m Glo. Cy. et doc. in.
 l. ij. C. de fal. mo. Ideo bñ potuit al
 teri vt regi, duci seu etiā ciuitati, p̄p̄m
 subditū hñti nō p̄uato ab impatore
 illud ius ex priuilegio vel immēo
 rabili consuetudinē concedi & acq̄ri
 puta monetā cudēdi. Patet primū
 q̄a ea q̄ competūt p̄icipi vt p̄icipi
 bñ p̄nt alteri in priuilegiū cōcedi. p̄
 tex. copiosum glo. & doct. in c. qd̄
 translationē de off. deleg. & in. l. si
 quis t̄p̄. ff. de diuer. & t̄pa, p̄script. l.
 si. C. no. vectiga. insti. Scđm claret
 sic q̄ ea q̄ potest p̄cipe se, etiā cōsuetu
 do pōt s̄m Cy. in. l. i. C. de emēda p̄
 p̄ quo p̄ tex. et doc. in. c. sup̄ q̄busdā
 s̄. p̄terea de v̄. sig. Nā lic; ius exigē

di vectigal, sicut ius cudendi mone
 tā sit de iure regalium, c. i^{co}, que sint
 regal. Et illud ius præscripta cōsue
 tudine centenaria seu immemorabi
 li benepotest acquiri, s^m Bart. et doct.
 in. l. si publicanus. ff. de publicanis.
 & vectigal, post Cy. per plures ra
 tiones bene vrgentes in. l. i. C. no
 ua vectig. institui nō posse. Spe. de
 ca. poss. & pp. §. quia vero v. qd' de
 colligētib' vectigal. Bohic & doct.
 inc. quanto de iure iur. p Guido. pa
 pe. 498. p tex. l. si. C. no. vectiga. in
 sti. nō posse. & tex. in d. c. super qui
 busdam. §. præterea.

EPITOME.

Elucidans habentes mone
 tare ex principis concessi
 one vel ex centenaria
 præscriptione.

COROLLARIUM TERTI
 VM

VM: Inde est q̄ multi vtriusq̄ status principes vt electores & alij duces, Marchiones atq̄ aliqui comites, Itē et ciuitates imperiales Alamanix habent per priuilegiū quot possunt monetam cudi facere: vt patet de Sueuis Rēnanis atq̄ Bauaris ac Frācis Itē dux Sabaudix, Barbonij, principes Aurayce Archiepiscopus Ebrundineñ, Ep̄us Lausaneñ. Item & ciuitates Italiæ aiunt se habere ex præscripta consuetudine ob hominum necessitatem in ducta: Eo quot Imperator non potuit vbi que sufficiēter monetare secundum glo. Cy. Sali. & doct̄ in. l. fi. C. de falsa moneta:

Reriphrasis secunda est. Secundo pro euidencia præmitto quot & siglo. Rucc: Io. de pla. & doct̄. C. de vete, nummis
ma

misma po. li. xi. dicant q̄ nūmisma
 solidus & aureus idē sint quorū. 72:
 librā auri faciant vbi a lege p̄ferūt
 p̄ tex. cum glo. & doct. vbi scripsi
 in. l. fi. ff. de in ius vo. in s. fi. in sti. de
 pena teme. litigā. in. l. Quintus Mu
 tius. ij. ff. de auro & arg. lega. in. l.
 q̄cūq̄. C. de seruis fugit. in. l. i. ca. C.
 de monopol. & l. quotienscūq̄. C.
 de suscep. & archa. li. 10. & in autē.
 de armis coll. vi. cū cōncor. Alex.
 in. l. elegāter s; qui reprobos. ff. de
 pig. ac. & in. l. Paulus. ff. de solu. &
 consil. 21. scdē partis. Sic ista voca=
 bula nūmus & pecunia sunt synoni
 ma p̄ tex. & Iaso. in. l. nūm. ff. de in
 li. iurand.

COROLLARIVM PRI-
MVM. Inde est q̄ ex q̄. 72. solidifa
 ciunt librā auri sequitur q̄ sex soli=
 di aurei floreni siue ducati impiales
 seu

seu legales constituunt vnciam. Itaque vnus aureus legalis est sexta pars vni de. xij. vncijs que xij. faciunt librā auri in loco de pla. in d. l. quotiens.

COROLLARIUM SECVNDVM. Inde licet secundum Guido. papa. q. 482. quod donatio absque insinuatione ultra quingentos solidos, id est, aureos facta est ipso iure nulla intelligitur de illis legalibus aureis per textum & Cy. in. l. si quis. per redemptionem in prin. C. de dona.

COROLLARIUM TERTIVM. Itaque intelligitur quod simplex defensor ciuitatis non possit iudicare ultra siue supra trecentos solidos. l. ij. C. de metalla. li. x. & in autē. de defenso. ciui. §. & iudicare vbi per Bar. & Ange.

Libra auctoritate argenti appellatur quinq; aurei seu solidi secundum Guido.

do. vbi. s. p. tex. in. l. si clericus. C. de
epi. audi. & in. l. C. de argen. precio
quod thesau. infer. li. x.

Tamen vbi ab homine essent plati
aurei vel solidi intelliguntur de so-
lidis minutis & sic de libris secun-
dum consuetudinem & vsum lo-
quēdi regionis secundum Bart. Io.
Pla. & doct. in d. de l. quotiēs per. l.
Imperatores ad fi. ff. de contrahen.
empt. l. nummis. ff. de leg. iij. & l.
semper in stipulatiōibus ff. de reg.
iur. cum concor.

COROLLARIUM PRIMUM. Sic etiā nūmisma, aureus,
solidus, nummus, & denarius hodie
variantur secundum pondus &
vsum regionum vt secundum pon-
dus. 96. solidi constituūt librā auri.
Vel hodie aurei Florētini, Bononi-
enses, Senenses & similes octo con-
stituta

stituunt vnciam & sic .97. in massa
faciunt libram auri secundum Glo:
Bar. lo: de pla. & lucā de penna: in
d. l. quotiens:

COROLLARIUM ALTE

RVM, Inde est q̄hmōi vn° aureus

valet .x. libras grisp: l, C: de colla: *Libra eris*

gris: & .x. aurei valent vnā libram

argenti secundum Pla. vbi s. per. l:

unicam. C. argenti pcio: quod the

saur: infert li. x:

EPITOME:

Moneta, monetarij Primus mone

tarius, Moneta falsa, Adulterina,

Rasa, Tincta:

Tertia periphraſis eſt. ter

tio gidentialiter præli

bo. quod & ſi olim mo

neta luno erat dicta: Eo

quia monuit Romanos per anſe

rem vt voluit Lucanus dicens Nu

mi

Monete
monetarij
Primus mo
netarius.
Falsa

dicēs. Numina castrensis miscebis
 flāma monetæ. Tñ in pposito casu
 moneta dicit̄ q̄a monet ne q̄ fraus
 in metallo, pōdere vel forma com̄
 mittat̄. Vnde monetarij sunt q̄ prī
 cipis monetā cudūt. *fm. Glo. Rub.*
Io. de pla. & Lucā de pēna. per tex.
l. monetarios. C. de murileg. C. in
cia. & moneta. li. x. Et primus qui
 monetam fabrifecit fuit Chare opti
 mus faber pater Abrahe, ad petitiō
 nē Nini regis Niniuæ filij Beli *fm*
Albe. in repto. & Guido. pape. in.
q. 498. ad fi. Inde est qd̄ dicit̄ Gen̄. 25
ad fi. Abrahā appendit pecuniā pro
batę monetę publicę. Vnde origi
naliter p̄cessit q̄ moneta imp̄atoris
atq̄ regū Romanorū esset aurea &
magnip̄ciū. vt dixit glo. l. ij. C. de fal.
mo. Et ibidē dicit̄ q̄ qui eam falsat
 punitur quando fit ab eo qui nō ha
 bet

bet potestatem exurit: Alias dicitur
 adulterina secundum Bar. ibidem ^{Adulteria} vt
 qui eam radit vel tingit, i. coopit au ^{Rasa}
 ro vel argēto vt tota aurea vel argē ^{Tincta}
 tea videatur. Si est liber ad bestias
 condemnatur. Si seruus vlimo sup
 plicio afficitur. Io. de pla. in d. l. mo
 netarios circa medium. l. quicumq;
 ff. de falsis. Et illa antiqua moneta i
 peratoris appellatur nummisma in ^{Numisima}
 qua eius imago est sculpta dicitur e
 nim nummisma inscriptio facta in
 nūmo vt videtur Math. xxij. Osten
 dite mihi numisima census, i. num
 mum qui pro capitis censu datur se
 cundum Pla. & Pennam in d. glo:
 Rub. C. de vete. nummis. po. Sic in
 sco. histo. exponitur & per Chri so.
 dicitur nūmisma cæsaris, aurū est:
 nummisma dei, homo est. In solidis
 cesar videt: In hominib' Deo agnos
 P citur.

cit. Isido. ethy. xvi. ait. Nūmisma ē
 solidus aureus vel argenteus v̄ gre
 us ideo sic dictus q̄a principis nomi
 b' effigie q̄ signatur p. l. nūmisma
 tū. ff. de vsufruct. vbi glo. & doct.
 Nūmi autē a Numa rege sunt dicti
 qui eos primus apud latinos imagi
 nibus notauit, & titulum nomis in
 scripsit. Saturnus tamen secundum
 Eutropi. in prin. hysto. æreos num
 mos primus instituit. Denarius ve
 ro inde est dictus quod decem va
 let nummos vsuales secundum Lu
 cā de pen. prout in sco. hysto. expo
 nitur illud euāgelij. Exijt edictum a
 cesare Augusto vt vniuersus descri
 beret mūdus et c. fa. no. in. l. i. ff. de
 contrahē. empt. in. l. q̄ntus. §. si aut.
 ff. de aur. & arg. leg. & p̄ glo. host.
 & doct. in. c. quanto de iure iur.

Nummus

Denarius

COROLLARIUM PRIMUM

MVM: Inde ex iam dictis inferē
 primo q̄ nulli aliū licet facere mone
 tā aureā cudi nisi principi p. l. fi. C.
 de fal. mo. Et hoc de iure communi.
 Hodie tamen de iure speciali ex con
 cessione impatorū qui multis regib⁹
 & ciuitatibus cōcesserūt. Et etiam v
 surpatione iurisdictionis. Cū impe
 riū sit scissum, cuditur in multis lo
 cis moneta aurea, argētea et creā^m
 Io. de pla. ind. glo. Rub. de vet. nū
 mis. pote. per glo. & doct. in. l. iij.
 C. de fal. mo.

COROLLARIVM SECVN
 DVM. Scđo elicit̄ q̄ in nūmisma
 te exigūt̄ tria ista, videlicet metallū, ^{Tria exi}
 pōd⁹ & forma, quorū si aliqd̄ defue ^{guntur in}
 rit nō ē vnū nūmisma ideo materia ^{nūmisma}
 forma & pond⁹ diuersificāt nūmos ^{te.}
 scđm Lucā de pē. etiā in d. glo. Rub
 C. de vet. nummis. po. lib. xi.

Trifarie reprobatur moneta.
COROLLARIUM TERTIUM. Tertio elicitur quod moneta tribus modis consuevit reprobari, videlicet ex materia utpote est tincta & non tota aurea vel argentea ut consuevit & esse deberet. Sed ex materia adulteria est. Ex pondere utputa est diminuta legitimo pondere defraudata vel etiam forma debita priuata. Ex cursu ut quia non recipitur nec currit ut consuevit sic est iniusta secundum Inno. Hostien. Ioan. Andre. Panor. & doct. in. c. quanto. de iureiur.

CAVELA CONTRAHENTIVM HODIE. Inde est quod creditores hodie consueuerunt sibi prouidere faciendo apponi in instrumento mutui quod sibi reddatur pecunia eiusdem

eiusdē materie, eiusdē valoris & pō
deris atq; in eodem cursu^m Host.
& Panor. in d. c. quāto. Astens. lib.
iij. de solu. arti. s. q⁶⁵. qualis. Eo quia
ista exiguntur ad eius bonitatem et
vtilitatē, videlicet iusticiæ pōderis
& materie. & auctoritas forme atq;
cursus seu valormonetę. Barth. in. l.
q. falsā. ff. de falsis et Bal. in Rub. C.
de contrahen. empt;

EPITOME.

Cuius expensis moneta debeat
cudi, & an lucrū ex ea va
leat habere.

Hypothesis quarta, quarto p̄
mitto ad euidentiā materie
Q; licet moneta debeat esse
tātī valoris in forma q̄nti erat in ma
teria seu massa. Itaq; deberet expen
sis cudentis puta regis vel cōmuni
tatis fieri^m vnā opinionē de iuris
P iij rigore

rigore vt no. p. Glo. in. l. i. ff. de con-
 trahen. empt. Imol. in. l. Paul. l. cre-
 ditor. et. l. pcurator. ff. de solu. Bart
 in. l. qui falsam. ff. de fal. Verūtamē
 malterā Innocenciꝝ & Ostiensis o-
 pinionē quæ seruat de cōsuetudine
 rex seu respublica, ppter iurisdic-
 tiōē & auctoritatē quā habet, q̄a eius
 psonā characterē & auctoritatē di-
 cta moneta recipit aliquantulū sed
 nō multū minoris valoris q̄ sit me-
 tallū etiā deductis expēsis cudendi
 vt pote fabrorū & officialiū dom-
 monetæ, ipsā monetā fieri faciat vt
 modicū sed nō multū sentiat indelu-
 crū. Inno. Hosti. Io. ā. Bohic. Pa-
 nor. Phi. & doct. in. c. d. q̄nto Fran.
 de curt. in. l. ij. §. i & in. l. cū qd. ff. si
 cert. pe. Io. de ana. & mod. in. c. po-
 stulasti de iudi. in. c. ij. de maledi. i
 c. q̄ graui & c. ad falsarioꝝ de cri.
 fal.

fal. Bart. in Rub. C. de cōtrahē. ēpt.
COROLLARIUM inferū seu in
 de elicitū q̄ duplex est bonitas mone
 tæ. Vna intrinseca cōsistens in ma
 teria pondere et caractere. Altera
 extrinseca consistēs in valore & esti
 matione p̄ qua expendit̄ de cōsuetu
 dine. In Bar. in d. l. q̄cunq̄ p. l. i. ff.
 de cōtrahē. emp. l. i. et. fi. C. de vet.
 nummis. pot. l. xi. Fa. c. eijciens.
 lxxxij. dist.

EPITOME.

An moneta ad libitum
 possit mutari.

Reriphraſis quita. Quito p̄li
 bare placuit q̄ rex seu res
 pub. nō potest absq̄ popu
 li cōſeſu sed cū cōſenſu bene va
 let monetā mutare. Eo quia id est ne
 gociū regniſeu cōmmunitatis. Ideo
 exigit̄ cōſenſus ſaltē maioris ptis
 P iij magna

magnatū regni atq; cōitatis per tex.
 Inno. & doct. in. c. quāto deiureiur.
 Lucamdepēne. in Rub. C. de vet. nū
 mis. pote. li. xi. p. l. i. qd' maior: ff. ad
 municipal. l. ij. §. Sin aut. C. de iur. ca
 lū. Nā vnicuiq; licitū est his q; p se in
 troducta sunt renunciare. l. si quis in
 cōscribēdo. C. de pact. & c. t̄p̄ picu
 losum. vij. q. i. Aliqui volunt q; sin
 guloꝝ requirāt cōsensus nisi alleuia
 rentur in angarijs. Secus ergo in alijs
 nō subditis quib' hmōi mutatio vel
 minoratio non præiudicat. Inno. &
 Panor. in d. c. quanto de iureiur.
COROLLARIUM elicitur q; si
 qñ moneta mutat vel minorat de
 creto regis vel cōitatis non præiudi
 cat personis ecclesiasticis secundum
 Old: consil. 249:

EPITOME:

Moneta dicitur & intelligit̄ tā

de

de aurea ꝓ argentea

Sexta Periphrasis Sexto principaliter est sciendum quod appellatione monetę intelligitur moneta aurea & argentea sm Guido. papę. q. 492. p. glo. v. nūmos & glo. v. pecunię & ibi doct. in. l. ij. C. de fal. mo. Nam appellatione pecunię cōtinetur aurū & argentū p. l. pecunię. ij. &. ij. ff. de v. sig. p. batur etiā ex generalitate Rubr. C. de fal. mo. subq̄ ponunt leges loquentes tā de auri ꝓ argenti moneta. vt in. l. i. &. ij. Eo quia appellatione pecunię ^{Pecunia quid sit.} venit large totū patrimoniū & quicq̄ habent homines in terra p. tex. & Bart. in. l. cogi. in prin. ff. ad Trebel & in l. talis in prin. ff. de leg. i. Vbi dicit q̄ qñ verbū pecunia a testatore p. fertur omnia quę in numero, pondere vel mensura cōsistunt cōprehenduntur

dūtur. Nam qui pecuniā habet facile oīa habet. Bal. & doct. in. l. ij. C. de cōsti. pec. & sic oīis res & oīe commodū extimabile intelligit̄ appellatione pecunię a pecoribꝫ dicte. Eo qꝫ quicqꝫ antiqꝫ habebāt in pecoribꝫ consistebat. Bart. & doct. in. l. i. §. an potest. ff. de cōsti. pe. & in. l. quisqꝫ ff. de leg. iij. Alex. in. l. singularia p. l. ij. §. itē mutuū. ff. si cer. pe. et. l. ij. C. de cōsti. pecu. p. tex. Arch. & doct. in. c. quicqꝫ & in c. sunt nō nulli. i. q. i. & tex. i. c. totum. i. q. iij. Tex. Glo. Card. & doct. in cle. ij. §. i. de here. Sed ꝑ m cōem vsū loquē di regionis nominatiōe pecunię accipitur ꝑꝑrie & stricte de nūmis. Bar. & doct. in d. l. i. §. an potest per tex. in. l. i. & l. sed & si. §. pecunię. ff. ad macedo. c. putant quidem. 1. 4. q. 3. & sic stricte accipitur in rescriptis
secuna

*Pecunia
uindicatur*

*Qualiter
accipitur*

scdm Inno. & doct. in c. sedes de re.
 Et sic rei appellatio latior est q̄ pe-
 cunię. l. rei & l. nois. ff. de v̄ sig. v̄
 bi dicit̄ q̄ appellatiōe pecunię signi-
 ficatur res que est in patrimonio er-
 go non res sacra vel liber homo, &
 tamen dicitur res. non autem appel-
 latione pecunię venit cessio nomi-
 nis debitoris. Glo. in. l. legauit ad fi.
 ff. de lib. leg. Neque venit pecunia
 falsa, vel reprobata secundum Bart
 in. l. quamuis. ff. de aur. & arg. leg.
 & Alex. In. l. eleganter. §. qui res
 probos. ff. de pig. act. Neq̄ includi-
 tur pecunia signata in sacculo vel ar-
 cha, sed tantum pecunia numerata.
 Bart. & doct. in. l. nā quid. §. si. ff.
 ad Trebel. & l. pecunię. de ver. sig.
COROLLARIUM PRIMVM
 Infert̄ q̄ hodie cōtractu v̄let̄iā testa-
 mētō rustici appellatiōe possessionū
 non

non venit pecunia licet etiam possideatur nisi de consuetudine loquendi contrarium probetur, Bart. & doct. in. l. vxorem. §. legauerat. ff. de leg. iij. Cx. Bal. & doct. in. l. si. C. de compensa.

COROLLARIUM SECVNDVM
 Melicitur quod pecunia proprie est res mobilis que seruando seruari non potest pro ad fructum sed in usum ad quem est destinata licet bene quo ad oculum seruetur. Glo. Bart. Alex. & doct. i. l. interdum ff. de condi. indeb. Bart. in. l. is. fuit questum. ff. ad Trebel. Bal. et doct. in. l. iij. ff. ad macedo. Alex. i. l. singularia p. l. non omnis. §. i. ff. si cer. pe. l. ij. ff. de usu fru. ea. re. & institi. de usu fru. §. constituitur etiam si sit redacta ex re immobili. Bal. in. l. ea demum. C. de colla. Nisi esset destinata in emptionem pro ditione qua non posset

possit alienari a tuto re absq; decre-
 to iudicis. Licet alias regulariter alie-
 nari ac de legari possit pecūia absq;
 decreto iudicis. Ex quo est res mobi-
 lis Ray, Bal, Ang. et doct. i. l. cetera
 §. sed si parauerit ff. de leg. i. Barth.
 in. l. potest, ff. de auct. tuto. per tex.
 & Ro. in. l. qd ergo. §. quid ergo, ff.
 de cōtrario iud. tute. p glo. & doct.
 in d. §. fuit quæsitū. ff. ad Trebel. Pa-
 nor. in c. nulli dereb. eccle. non alie.
 & Io. de ana. & Feli. in. c. licet Heli.
 de fimo.

COROLLARIUM TERTI-
 VM, Ex iam dictis innuitur q; pecu-
 nia mutuata si extat, et nō sit consum-
 pta neq; aliq; vt discerni nō possit cō-
 mixta tunc illa pupillis est reddēda
 & eam esse consumptā, pbare debet
 debitor q̄ eam accepit, & nō qui mu-
 tuauit secū dum Bal. Sali. Ro. Paul.
 &

& Alex. cōtra Ia. Butri. & Albe. in:
 l. nō oīs. §. si pupillis. ff. si cer. pe.
 Etsi pecunia nō soluat vt debita ē in
 tesse peti potest s̄m Spe. de fruct. &
 intesse. §. v. in pri. et ibi in add. Et ex
 tēdit dcedere in foro vtroq; etiā ca
 nonico, videlicet q̄ licitū est credi
 tori vltra sortē petere interesse nō so
 lū dāni emergentis sed etiā lucri ces
 santis scđm Anth. de buth. Panoret
 doct. in. c. conquestus de vsur. et Pa
 nor. in. c. per v̄as de dot. post di
 uor. resti. fa. no. in. c. si. de vsur.

EPITOME.

Quilibet debet impedire falsam monetam cudi

Septima Periphrasis. Septimo supponit q̄ ex q̄ oīs q̄ scit & potest accusare tenet et qui non phibet cudi falsā monetā cū phibere potest tenet pena falsi p
 1.

l. lege Cornel. ij. rz. ff. de fal. & l. i. C. de fal. mo. Necq̄ distinguit̄ an id
 posset ratione officij vñ non. p. d. l. i. in pri. & s. actore, ergo fortius puniēdus est q̄ non phibet q̄ impedire
 posset. Nefuus proximus offē datur p̄ long q̄ ppe hominū sunt rebus ceteris digniores ideo p̄ferēdæ. l. sancimus. C. de sacro sanct. eccle. & c. p̄cipimus. xij. q. ij. et omnia gratia hominum sunt inducta. l. in pecudum ff. de usufruct. Salus enim hominū extimari non potest. l. p. s. fi. ff. de dona. Vnde. Cice. i. off. inquit Qui non defendit nec obsistit in iuriaz si potest tam est in vitio quam si parentes aut amicos aut patriam deserat. Et subdit q̄ tales magis delinquūt q̄ iniuriā iſerētes q̄ interdū ex iusticie rōne mouent̄; facit l. i. s. fi. cū ibi no. ff. de mort. infe. refert & sequit̄

sequitur. Lueas de penna. In. l. i. In.
 si. q. C. publi. leri. lib. xij.

EPITOME.

Multa specialia sunt in falsa moneta

Octava Periphrasis. octavo
 p̄mittitur q̄ in crimine falsae monetae s̄nt quaedã specialia
 Prima q̄ quilibet potest & tenetur accusare falsarium. Scđm accusator succubens nō punitur vt calūniator. Tertiū q̄ quilibet ppria auctoritate falsarium monetae capere potest. Spe. de accusato. §. i. v. octamē
 Quartum q̄ eximens falsariū captū a manibus iusticie punitur capital.
 Quintū q̄ falsarius monetae condēnatus non appellat. Spe. de appel. §. ij. v. xxix. Sextū q̄ is in cuius domo falsa moneta cudit̄ etiã si ignoret punitur p̄tex. glo. & doct. in c. quanto
 de

de iureiur. Vbi ista pena non mino-
ratur ideo etiã in foro ecclesiastico
ei statur. Nisi esset ignorãtia pbabi-
lis vtpote erat absens a ciuitate vel
prouincia scđm Phi. de fran. ind. c.
quãto arg. c. cū in tua qui matri. ac-
cusa. possunt. Septimum est qđ false
monetæ crimen admittit sociũ cri-
minis ad accusandũ & testificandũ
secundum Spe. de accusa. ver. item
repellitur.

EPITOME.

Crimen falsæ monetæ com-
mittitur multipharie.

Hypothesis nona. Nonopræ-
supponitur qđ crimen falsæ
monetę multipliciter cōmit-
titur. Et principaliter. Primo qñ qđ
cudit monetã quã cudere non debu-
it neqđ potuit lege Cornelia de falsis
tenetur per. l. qui falsam. l. qui no-

Q mine

mine & l. cornelia testamētaria. ff. ad. l. cornel. de fal. Teneturq; lege Iulia maiestatis p. l. si quis nummū. C. de fal. mo. Ratio q̄a cudere vel formare monetā spectat ad regalia vt est tex. in c. i^{co} in v̄. monetæ quæ sint rega. & l. ij. §. cum deinde erarium. ff. de orig. iur. igit̄ nō potest alteri cōpetere nisi ex principis cōcessione. Scđo sit falsa moneta (etiā si cudatur ab eo quicudere possit) Sed si cudit in falsa materia vtpote argēteos in stāno & aureos in electro cudit eadē pena punitur per. l. quicūq; nūmos. ff. ad l. cor. de fal. & l. i. in prin. C. de fal. Tertio fit in forma falsa moneta etiā per habentē potestātē cudendi. Sed nō in tali forma impressione vel signo talis monetę, quia adulterino vtitur signo. Tenet̄ l. Cornelia de falsis p. d. l. lege cornelia

nelia testamētaria .ff. ad. l. cornel.
 de falsis. Quarto falsatur monetain
 pōdere si legitimū non habeat pon
 dus. p. tex. glo. & doct. in. l. i. C. de
 vet. nūmis. pot. lib. xi. & c. quāto
 vbi p. glo. i. & doct. de iureiur. Qui
 to & vltimo tenetur qui expēdit sci
 enter falsam monetā puta nummos
 stāneos vel plumbeos rasos vel ton
 sos seu ex aqua subtiliter particula
 auri vel argēti exhausta (Moneta
 aut dicitur rasa vbi circū circa p. lon
 gū vsus est erasa vt quia erat argē
 tea iā effecta est vt aes appareat. Pa
 nor. in d. c. quanto) talis tenetur pe
 na legis corneliæ de falsis, q̄ in libe
 ro reglarit̄ est deportatio & oimbo
 norū confiscatio p. l. i. & l. hac lege
 ff. ad. l. cor. de fal. Vbi Bart. dicit q̄
 si ignoranter puniit̄ extra ordinarie
 arg. l. sacularij. ff. de. extraord. cri

& Panor. in d. c. quāto. Dūmodo
 expendens doceat se ab alio habuif
 felicet testes non deponant de no-
 mie. Si alia honesta reputet p̄sona.
 Alias debēt de noie testes depone-
 re^f m Ia. Butri. & Ang. i. l. maiorē.
 C. de fal. Aret. in tract. malefic. in
 v̄. falsario v̄. quero an ille qui expē-
 dit Ba1. consil. 34. li. 5. Raph. crimen
 consil. 138. Cepol. cōsil. 28 & Alex. cō-
 sil. 104. & in d. l. lege cornelia. Et q̄-
 liter formetur libellus in hmōi cri-
 mine habetur per Spe. de cri. fals.
 in prin.

COROLLARIVM PRI-
 MVM. Inferē q̄ si princeps valen-
 tē monetā reprobet & minus valen-
 tē acceptet vt de reprobata bonum
 forū habeat quia illā cōflari & cudi
 faciat & sic lucrū habeat vtiq̄ frau-
 dem dicitur facere. Host. & Panor.

vbi

ED POTEST. ET VTI. MONE. 69

vbi s. p. l. eleganter. §. q̄ reprobos.
ff. de pig. act.

COROLLARIUM SECVN-
DVM. Inde elicit̄ q̄ extra auctori-
tatē publicā cudens monetā licet bo-
na tñ tenetur de falso s̄m Alex. &
doct. in. l. singularia. ff. si certū pe.
p̄ Glo. & doct. in. l. sacrilegi. ff. ad.
l. lul. pecul. & glo. ac doct. in c. quā
to de iureiur.

COROLLARIUM TERTI-
VM. Deniq̄ innuitur q̄ moneta
falsatur trifarie. Primo in forma qñ
imprimī signū seu character illius
qui eam cudi non facit neq̄ commi-
sit p. l. falsi nominis et. l. qui noie. ff.
de fals. & per d. c. quanto. Secundo
ex materia metallica, videlicet quā
do fit de ære vel stanno aut non de
debita liga. Bart. in. l. Paulus. ff. de
solu. seu vbi immiscetur materia nō

Q̄ iij debi

debita liga, Bart. in. l. Paulus. ff. de solu. seu vbi immisceat materia non debita per. l. qui nummos & l. cornelia. i. ff. de fals. Tertio exponere. Nam ista tria sunt de substantia monete per. l. i. §. i. ff. de contrahen. empt.

EPITOME:

Quæ & quot sint pœnæ falsatoris monete.

Periphrasis decima : decimo præmitto ad euidentiã q̄ falsans monetem principis punitur pena legis Iulie maiestatis quæ est taxata in. l. si quis. C. de fal. mo. vt flãm arum exustionibus mancipetur siue aurea siue argentea moneta præcipis superiorem nõ cognoscētis indistincte est ignis pœna quicquid distixerit glosæ & doct. in. l. si. ad si. C. de vet. nummis. po. li.

xi. pbatur per d. l. ij. cum glo. flāma
rū. C. de fal. mo. Et talis peccat mor
taliter ^fm Hosti. Io. an. Ancha. Imo
ind. c. quanto per tex. ibi seruans
falsam monetam agit inique. ergo
fortius falsans per extrauag. Io. xxij
prodiens ex adipe que excommuni
cat omnes in regno Francie. Et tene
tur omne damnum illi persone com
munitati vel populo dānificato re
stituere. Vel si nescitur psona tenet
saltē pauperib⁹ erogare scd^m doct.
vbi s. & Host. in summa de cens. §.
ex quib⁹ vers. quid si moneta per c.
peccatū de reg. iur. l. vi. & arg. eorū
quæ no. in c. cum tu. de vsur.

**EXTENDITVR PROCEDE
RE.** Idem in eo qui accepit ignorā
ter falsam monetam & postea expē
di scienter pro bona quia damnum
tenetur restituere quādo est magne

Q iij imo

importat̄ie Secus in exponēte vsua
 lem denariū^m in Ang. in sum. de fal-
 sa. v. iij. Qui vero radit vel tingit
 nūmos si est liber dat̄ bestijs. Si ser-
 u' vltimo supplicio afficitur per. l.
 quicūq;. ff. de fal. Glo. Cy. & doct.
 in. l. siqs. C. de fal. mo. Bal. & doct.
 in. l. si. C. de vet. nūmis. po. lib. xi.
 Glo. Io. an. & doct. in d. c. q̄nto de
 iure iur. Spe de crimine falli in pri.
 Falsans autē monetā alterius puni-
 tur mitius. vt ciuitatis punitur pena
 capitalis p. l. i. C. de fal. mo. Et cū pe-
 na capitalis sit multiplex per. l. ij. ff.
 de pub. iud. & interpretatione legū
 penę moliendę sunt. l. interpretatio
 ne. ff. de penis. intelligitur pena nō
 mortis naturalis sed ciuilis ideo po-
 test imponi exiliū vel relegatio, in-
 terdum bonorum confiscatio, inter-
 dum conseruantur bona venientis
 bus

bus ab intestato. Quia tales sunt pe
 ne capitales vbi non læditur maies
 tas Hosti. & Panor. in d. c. q̄nto p
 glo. l. ij. ff. de pub. iud. & autem bo
 na. C. de bonis damna. FALLIT
 si impubes hoc crimen commisit q̄
 taliter nō punitur scđm Spe. de do
 na. v. qd si impubes fabricat falsā &c.
**COROLLARIUM PRI
 MVM.** Inde elicitur q̄ falsans mo
 netam regis, ducis, comitis, baro
 nis vel ciuitatis & sic a principe in
 ferioris puniri iure potest pena ca
 pitis ciuilis, i. deportationis, nonna
 turalis, i. mortis. Bal. Sali & doct.
 in. l. ij. C. de fal. mo. Alex. in. l. ele
 ganter. §. qui reprobos. ff. de pigno
 actione Io. an. & doct. in. c. quan
 to de iure iurando. Alex. consil. 104.
 Vol. i.

**COROLLARIUM SECVN
 DV** **Q v** **DVM**

DVM. Infertur quod fabricās falsam monetā alicuius inferioris utpote in loco statuti punientis fabricatorē falsę monetę. Et si ibi nō expendatur pena statuti non punitur scđm Alex. sing. & ple. in. l. eleganter. §. q̄ reprobos. ff. de pigno. act. Vbi dicit se ita vidisse obseruari in facto Ferrarię. Eo q̄ istud statutū intelligitur de fabricāte monetam currentem in loco statuti penalis. Alex. consil. 104. quartę partis.

COROLLARIVM TERTIVM. Deniq̄ ex supradictis innuvidetur q̄ ille nō dicitur falsam monetā fecisse qui eam incepit, sed formam non impressit. Et ideo puni non debet tanquam delictum consumauerit per tex. & Bar. in. l. qui falsam. ff. de fal. iij. & ibi Bal. C. de nauti. feno.

ALTE